

HE 197/2004 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain kumoamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annettu laki kumotaan. Henkilökunnan asema mainitussa laissa tarkoitetuissa siirtotapauksissa määräytyisi jat-

kossa kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja työsopimuslain sisältyvien viranhaltijan ja työntekijän asemaa liikkeen luovutuksessa koskevien säännösten mukaisesti.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	3
1. Nykytila.....	3
2. Ehdotetut muutokset	4
3. Esityksen vaikutukset	4
4. Asian valmistelu	4
5. Voimaantulo	5
LAKIEHDOTUS.....	6
henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveyden-	
huollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoi-	
dettavaksi annetun lain kumoamisesta.....	6

PERUSTELUT

1. Nykytila

Kunnallisesta viranhaltijasta annettu laki (304/2003) tuli voimaan 1 päivänä marraskuuta 2003. Lain 25 §:ssä säädetään kunnan ja kuntayhtymän viranhaltijoiden asemasta liikkeen luovutuksessa. Työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan siinä kunnan tai kuntayhtymän toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Työsuhteessa olevien henkilöiden asemasta liikkeenluovutustapauksissa säädetään työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä, joka sisällöltään pitkälti vastaa edellä mainittua kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 25 §:ää. Työsuhteessa kuntaan tai kuntayhtymään olevaan henkilöön sovelletaan työsopimuslain liikkeenluovutussäännöksiä.

Kunnallisesta viranhaltijasta annettu laki ja työsopimuslaki ovat yleislakeja, joita sovelletaan, jollei muussa laissa ole erikseen toisin säädetty. Näin ollen kuntien ja kuntayhtymien henkilöstön oikeudellinen asema liikkeenluovutustapauksissa määräytyy lähtökohtaisesti mainittujen lakien mukaisesti.

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon henkilökunnan asemasta liikkeenluovutustilanteissa säädetään erikseen henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetussa laissa (234/1978), jäljempänä sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki. Lakia sovelletaan silloin, kun laitos tai tehtävä siirtyy joko lain tai sopimuksen nojalla.

Historiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki liittyi vuoden 1978 alusta voimaan tulleen kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) säätämiseen. Siirtolaki säädettiin aikaisemmin pelkästään sairaaloita varten säädetyin siirtolain tilalle. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa kehitysvammaisten erityishuolto siirrettiin kunnilta ja kuntayhtymiltä kehitys-

vammaisten erityishuollosta vastaavien kuntayhtymien tehtäväksi, mikä edellytti myös henkilöstön aseman selkeyttämistä lainsäädännössä. Kaikille kunnille tuli velvollisuus kuulua kehitysvammaisten erityishuollosta vastaavaan kuntayhtymään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolakia sovelletaan sekä viranhaltijoihin että työntekijöihin. Kun kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia ja työsopimuslakia sovelletaan kaikkiin virka ja työsuhteessa oleviin, sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki koskee vain päävirassa olevia vakinaisia viranhaltijoita, pysyväisluontoisessa virkasuhteessa olevia tilapäisiä viranhaltijoita ja pysyvässä työsuhteessa olevia. Siirtolain ehkä tärkein tarkoitus oli mahdollistaa henkilöstön siirto ilman hakumenettelyä, koska tuolloin ei vielä ollut yleisiä liikkeenluovutusta vastaavia säännöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain soveltamisala on muutoinkin kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain liikkeenluovutusta koskevien säännösten soveltamisalaa kapeampi. Mainittua siirtolakia sovelletaan vain siirrettäessä sosiaali- ja terveydenhuollon laitos taikka tehtävä toisen kunnan tai kuntayhtymän hoidettavaksi. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain liikkeenluovutusta koskevaa 25 §:ää sen sijaan sovelletaan myös silloin, kun toiminta luovutetaan yksityisoikeudelliselle yhteisölle tai säätiölle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain mukainen siirrettävän henkilöstön oikeudellinen asema on joiltakin osin heikompi kuin jos henkilöstöön sovellettaisiin kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain tai työsopimuslain liikkeenluovutussäännöksiä. Viimeksi mainittujen säännösten mukaan luovutettavan toiminnan kohteena oleva henkilöstö siirtyy luovutuksensaajan palvelukseen kokonaisuudessaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain mukaan siirrettävän laitoksen tai tehtävän vastaanottavan kunnan tai kuntayhtymän valtuusto voi sen sijaan painavasta syystä päättää, että henkilöä ei siirretä. Mainittua lakia koskevan hallituksen esityk-

sen (HE 230/1977 vp.) mukaan siirto voitaisiin jättää tekemättä, kun vastaanottavalla kunnalla tai kuntayhtymällä ei ole olemassa tehtävää, johon henkilö siirrettäisiin ja häntä ei muuten voida tarkoituksenmukaisesti sijoittaa muuhun kunnan tai kuntayhtymän tehtävään. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain mukaan palvelussuhteen ehdot pysyvät liikkeenluovutuksessa ennallaan, kun taas sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain mukaan vastaanottava työnantaja päättää palvelussuhteen ehtoista virka- ja työehtosopimusten rajoissa, jolloin palkka ja muut palvelussuhteen ehdot voivat myös alentua.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain mukaan viranhaltija tai työntekijä voidaan siirtää vain suostumuksellaan. Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja työ sopimuslain mukaan siirrettävän henkilön suotumusta ei tarvita. Viranhaltija ja työntekijä voivat kuitenkin irtisanoutua muuten sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta liikkeen luovutuspäivästä lukien. Luovutuksensaaja ei saa irtisanoa viranhaltijaa tai työntekijää pelkätään liikkeen luovutuksen perusteella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki sisältää myös säännöksiä, joilla turvataan siirrettävän henkilön eläke-edut siirron yhteydessä. Tällaisia ovat säännökset oikeudesta eläketurvaan laitoksen tai tehtävän luovuttamista edeltävänä aikana voimassa olleiden perusteiden mukaan (3 §), oikeudesta kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön (kunnan tai kuntayhtymän) itse maksamaan eläkkeeseen (3 §), ns. lakkautuspalkka-eläkkeen maksamista koskevista rajoituksista (4 §) ja eläkevastuun siirtymisestä henkilön jäädessä kunnan maksamalle kunnan oman eläkesäännön mukaiselle eläkkeelle (5 §). Kaikki edellä mainitut eläkesäännökset ovat menettäneet merkityksensä joko sen vuoksi, että niiden piiriin kuuluvat henkilöt ovat jo siirtyneet eläkkeelle tai eläketurva on muuten hoidettu kunnalliseen eläkelakiin (549/2003) sisältyvillä siirtymäsäännöksillä.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki kumotaan. Henkilökunnan asema myös mainitussa laissa tarkoitetuissa siirtotapauksissa määräytyisi jat-

kossa kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin ja työ sopimuslakiin sisältyvien viranhaltijan ja työntekijän asemaa liikkeen luovutuksessa koskevien säännösten mukaisesti. Siirrettävän henkilöstön eläke-edut määräytyisivät, kuten käytännössä nykyäänkin, kunnallisen eläkelain mukaisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki on sisällöltään vanhentunut. Ei ole myöskään perusteltua, että henkilöstön oikeudellinen asema mainitun lain soveltamisalaan kuuluvan laitoksen tai tehtävän luovutustilanteessa määräytyy eri tavalla kuin muissa liikkeen luovutustilanteissa kuntasektorilla. Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolaki tekee liikkeen luovutussääntelyn kuntasektorilla kokonaisuuden vaikeasti hahmotettavaksi ja sattumanvaraiseksi. Työsuhteisten osalta ei myöskään ole selvää, täyttääkö kumottavaksi ehdotettu laki kaikilta osin liikkeen luovutusdirektiivissä 77/187/ETY ja sen muutosdirektiivissä 98/50/EY liikkeen luovutukselle asetetut vaatimukset. Mainittu direktiivi on Suomessa pantu täytäntöön työ sopimuslakiin sisältyvillä liikkeen luovutussäännöksillä.

3. Esityksen vaikutukset

Lain kumoaminen ajanmukaistaa lainsäädäntöä, selkeyttää hallintoa, parantaa henkilöstön oikeudellista asemaa ja lisää kuntasektorin palveluksessa olevan henkilöstön yhdenvertaista kohtelua liikkeenluovutustilanteissa. Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksellä ei ole myöskään merkittäviä kunnallistaloudellisia vaikutuksia, vaikka se selkeyttääkin liikkeen luovutustilanteisiin liittyviä hallinnollisia menettelyitä ja tätä kautta vähentää myös hallintokustannuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sisäasiainministeriössä. Kunnallinen työmarkkina-laitos ja kunnallista henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt tekivät keväällä 2004 yhteisen aloitteen sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain kumoamiseksi. Mainitut pääsopijajärjestöt ovat ilmoittaneet, että ne eivät halua käydä asiasta kunnan viranhaltijain neuvotte-luoikeudesta annetun lain (389/1944) mukai-

sia neuvottelija. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut esityksestä lausuntonsa, jossa se puoltaa lain kumoamista.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2005 alusta.

Ehdotettu voimaantuloajankohta on perusteltu sen vuoksi, että samasta ajankohdasta lukien tulee voimaan laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta (713/2004), jonka siirtymäsäännöksissä turvataan myös sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolain soveltamisalaan nykyään kuuluvien henkilöiden eläketurvan säilyminen. Lisäksi lakia valmisteltaessa on ollut tiedossa, että eräissä kunnissa valmistellaan kumottavaksi ehdotetun lain sovelta-

misalaan kuuluvia liikkeenluovutuksia, jotka on tarkoitettu niinkään tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta. Valmistelu on kuitenkin tehty siltä pohjalta, että liikkeen luovutuksessa sovelletaan kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia ja työsopimuslakia.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan kumottavaa sosiaali- ja terveydenhuollon siirtolakia sovellettaisiin siihen sisältyviä eläkesäännöksiä lukuun ottamatta, jos laitoksen tai tehtävän siirtymisestä on päätetty siirtolain nojalla ennen sen kumoutumista, vaikka siirto tapahtuisikin vasta lain kumoutumisen jälkeen.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi annetun lain kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan henkilökunnan aseman järjestämisestä kunnallisen sosiaalihuollon tai terveydenhuollon laitoksen taikka tehtävän siirtyessä toisen kunnan tai kuntainliiton hoidettavaksi 30 päivänä maaliskuuta 1978 annettu laki (234/1978).

Henkilökunnan aseman järjestämisestä on voimassa, mitä 1 §:ssä mainitussa laissa säädetään, jos laitoksen tai tehtävän siirtämisestä on mainitun lain nojalla päätetty ennen tämän lain voimaantuloa. Eläkkeistä on kuitenkin voimassa, mitä kunnallisessa eläkelaiissa (549/2003) säädetään.

2 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2005.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Alue- ja kuntaministeri *Hannes Manninen*